

Tampereen Vanhemmat ry:n lausunto maa- ja metsätalousministeriön Kouluruuan kehittämisohjelmasta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt 9.11.2022 mennessä lausuntoja Kouluruuan kehittämisohjelmasta.

Tampereen Vanhemmat ry on kesällä 2018 perustettu koulu- ja päiväkotirajat ylittävä kuntakohtainen vanhempainyhdistys. Keskitymme tekemään kunnallista vaikuttamistyötä lasten ja nuorten hyvinvointia koskevissa asioissa sekä kehittämään kunnassa toimivien vanhempainyhdistysten yhteistyötä. Toimimme vanhempien ja vanhempainyhdistysten yhteistyöfoorumina kuin myös vanhempien vaikuttamiskanavana.

Tampereen Vanhemmat ry lausuu seuraavaa:

Kouluruuan kehittämisohjelma on hyvin ajankohtainen ja tärkeä ohjelma, jonka avulla lisätään lasten ja nuorten hyvinvointia monella tavalla. Kouluruokailu ei ole vain vatsan täyttämistä, vaan myös oppimistapahtuma, tapakasvatuksen areena, palautumisen hetki koulupäivän lomassa ja mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Kouluruuan kehittämisohjelmassa on monipuolisesti huomioitu kouluaterioiden kehittäminen, ruokailuun liittyvien käytäntöjen kehittäminen, kouluruokailun vastuullisuus ja muut asiat, kuten opiskelijoiden ja oppilaiden kuuleminen. Kouluruokailun kehittämisohjelma sisältää useita konkreettisia kehittämisehdotuksia. Kehittämisohjelma on monipuolinen suunnitelma kouluruokailun kehittämisestä valtakunnallisesti.

Tampereen Vanhemmat ry on keväällä 2022 tehnyt jäsenistönsä kyselyn kouluruokailun järjestämisestä tamperelaisissa kouluissa. Kyselyn tulokset osoittavat, ettei ruokailun järjestämisessä noudateta kouluruokailusta annettuja ohjeita tai säädöksiä. Lapset ja nuoret syövät lounaan joko liian aikaisin tai liian myöhään. Ruokailuun jää aikaa 15-20 minuuttia, mikä on liian lyhyt aika rauhallisen ruokailun toteutumiseksi. Ruokalassa on liikaa oppilaita yhtä aikaa ruokailemassa, mistä syystä ruokailu on puitteiltaan meluisa ja hälyinen, mikä heikentää ruokailutilanteen viihtyisyyttä. Välipalaa ei tarjota, vaikka koulu jatkuu yli 3 tuntia lounasajan jälkeen. Kouluruokaohjelmassa onkin tärkeää korostaa, että kouluruokailua säätelevät lait ja asetukset, joita kunnissa tulee myös noudattaa.

Tampereen Vanhemmat ry:n tekemän kouluruokailukyselyn tulosten valossa on erittäin tärkeää, että Kouluruokailun kehittämisohjelman kehittämisehdotuksissa huomioidaan myös ruokailun järjestämisen puitteet. Mikäli ruokailu järjestetään liian varhain, ei lapsilla ole vielä nälkä ja ruokaa otetaan

liian vähän tai ruokailu jää kokonaan välistä. Mikäli ruokailu toteutuu liian myöhään, kärsii aamupäivän koulutyö nälän vuoksi. Liian lyhyt aika ruokailuun johtaa joko ruuan hotkimiseen tai ruokailun kesken jättämiseen. Erityisen hankalaa suosituksista poikkeavien ruokailukäytäntöjen noudattaminen on lapsille, joilla on esimerkiksi syömishäiriö tai muu ruokailuun vaikuttava yksilöllinen tekijä. Ennen ja jälkeen ruokailun tulisi oppilaille ja opiskelijoille järjestää mahdollisuus ulkoiluun, mikä tulisi myös kirjata osaksi Kouluruokaohjelman tavoitteita.

Kouluruokailun riittävä resursointi on tärkeä varmistaa. Kouluruokailu tulisi nähdä kannattavana investointina lasten ja nuorten hyvinvointiin. Kouluruokailu ei ole vain ravinnon nauttimista, vaan ruokailun myötä opitaan hyviä tapoja, se edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ja lasten fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Huoli lasten ja nuorten henkisestä hyvinvoinnista on kasvanut korona-aikana. Kouluruokailu tulisikin nähdä yhtenä lasten henkistä hyvinvointia edistävänä tekijänä.

Kouluruokailuun varatut resurssit ja niiden puitteissa toteutettu kouluruokailu ja ruokailuympäristö heijastelevat paitsi koulun, myös koko kunnan arvoja. Riittävä resursointi, joka mahdollistaa maukkaan ja laadukkaan kouluruuan ja rauhalliset, kiireettömät ja viihtyisät puitteet kouluruokailuun kertovat arvovalinnoista. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien tehtävä vastaisuudessakin. Kouluruokailu on yksi toimenpide, jolla lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia voidaan edistää. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö on asiassa oleellista.

Kouluruokailun eri merkityksistä tulisi järjestää kuntapäätäjille koulutusta. Kouluruokailu on osa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä, eriarvoisuuden kaventamista ja yhdenvertaisuuden edistämistä. Koulutuksessa tulisi käsitellä sisältöjä liittyen ruokailun resursointiin, kouluruokailusta osana kuntien HYTE-työtä, ja mm. siitä, millaisen arvoihin liittyvän viestin kunnan päätökset kuntalaisille antavat.

Kouluruokailu on myös teema, johon liittyvät keskeisesti tilaratkaisut. Kouluruokailu tulisikin nähdä poikkihallinnollisena teemana. Laskennallisesti riittävä ruokailutila ei välttämättä ole toiminnallisesti riittävä tila. Tilaratkaisut eivät kunnissa ole opetussektorin käsissä, joten yhteistyö yli sektorirajojen on ensiarvoisen tärkeää.

Kouluruokailuun liittyvät myös henkilöstökysymykset. Koulujen ruokaloissa on oltava riittävä määrä henkilökuntaa paitsi ruuan lämmittämiseen ja esillepanoon ja muihin ruokahuoltoon liittyviin tehtäviin, myös lasten ja nuorten ohjaamiseen ruokailussa. Mikäli henkilökuntaa on liian vähän, joudutaan ruokalan linjastoja vähentämään, mikä lisää jonotusta ja lyhentää itse ruokailuun käytettävää aikaa. Myös erityisruokavalioihin liittyvä ohjaus on tärkeää, etteivät lapset valitse lautaselleen allergeeneja sisältäviä ruokia. Riittävä henkilökunta ruokalassa on myös lasten turvallisuuskysymys.

Koulujen vanhempainyhdistykset ovat tärkeä yhteistyökumppani kouluille ja kunnalle myös kouluruokailuun liittyen. Esimerkiksi Tampereella on vanhempainyhdistyksiä kuullen toteutettu kouluruokailukysely, jonka tulokset on raportoitu kunnan opetusjohdolle, ruokapalvelun tuottajalle ja ravitsemusterapeuteille. Vanhemmat ovat myös tärkeä tuki pienemmille koululaisille, jotka eivät välttämättä itse osaa tuoda omia näkemyksiään esille. Vanhempainyhdistysten osallistaminen ja asema yhteistyökumppanina tulisi tuoda selkeämmin esiin Kouluruokailun kehittämissuunnitelmassa.

Tampereella 7.11.2022
Tampereen Vanhemmat ry